

Đào tạo giáo viên trong kỷ nguyên mới

Nguyễn Minh Tuấn*, Trần Thị Huyền Trang**, Hoàng Thị Mai**

*TS. **ThS. Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Received: 22/11/2024; Accepted: 29/11/2024; Published: 10/12/2024

Abstract: In the new era, teacher training reform is not only the task of teacher training colleges but also the responsibility of the whole society. Having good teachers, we need a professional, flexible and forward-looking training system. In this journey, the most important thing is to maintain the core values of the teaching profession such as passion for knowledge, dedication and the desire to inspire the younger generation. Only when teachers are fully equipped with knowledge, skills and tools can they light up dreams, turn every classroom into a meaningful learning environment and lead students into the future.

Keyword: New Era, education, training, teacher.

1. Đặt vấn đề

Hướng tới kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, xây dựng đất nước giàu mạnh và thịnh vượng, giáo dục là “chìa khóa vàng” mở ra cánh cửa phát triển và hội nhập toàn cầu. Vai trò của thầy cô giáo không chỉ giới hạn trong việc truyền đạt tri thức mà còn thích ứng với sự phát triển của xã hội và nền giáo dục hiện đại để tạo ra những sản phẩm tử tế, có chất lượng.

Giáo viên (GV) là người định hướng để giúp học sinh (HS) biết chọn lọc thông tin đúng đắn trên internet, phát triển tư duy phân biện và sáng tạo; đồng hành và tư vấn để HS khám phá năng lực bản thân, rèn luyện các giá trị sống phù hợp trong một thế giới nhiều biến động.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của GV trong kỷ nguyên mới

Kỷ nguyên mới với trí tuệ nhân tạo - AI không làm lung lay vai trò của GV, biến công việc của người GV trở nên không cần thiết, mà ngược lại chính cơ hội để đưa công việc của nhà giáo trở về với đúng ý nghĩa của giáo dục. Công nghệ 4.0 đang phát triển mạnh mẽ và tạo ra những thay đổi lớn ở hầu hết lĩnh vực, giáo dục cũng không nằm ngoài sự tác động này. Kỷ nguyên số đem đến cả cơ hội và thách thức cho ngành giáo dục và đội ngũ GV, yêu cầu sự chuyển đổi không ngừng để đáp ứng nhu cầu của thời đại mới. Bất kỳ một nền giáo dục nào, muốn phát triển bền vững, toàn diện, lâu dài, trước hết phải quan tâm đến xây dựng đội ngũ GV. Có thể nói, nhà giáo là yếu tố cốt lõi của quá trình giáo dục. Điều này càng đúng hơn bao giờ hết, trong bối cảnh hiện nay, khi sự biến đổi nhanh chóng, không ngừng của công nghệ, khoa học và kỹ thuật đang len lỏi vào từng bài giảng, trang sách.

Nhà giáo có vai trò quan trọng, quyết định chất lượng giáo dục. Thực tế đã chứng minh, sự phát triển của nền giáo dục phụ thuộc vào sự phát triển của đội ngũ nhà giáo.

Kết quả của đổi mới giáo dục phụ thuộc vào sự đổi mới của từng nhà giáo. Như vậy, chất lượng của một nền giáo dục phụ thuộc nhiều vào chất lượng đội ngũ nhà giáo. Chất lượng nhà giáo lại phụ thuộc vào nhiều yếu tố. Ngoài sự nỗ lực của cá nhân mỗi thầy cô giáo thì môi trường làm việc, các chính sách đối với nhà giáo đóng vai trò quan trọng.

Hiện nay, cùng với công nghệ thông tin và tự động hóa, giáo dục không chỉ được tiếp cận theo hướng “đồng phục” mà phải hướng đến hỗ trợ cá nhân hóa. Trí tuệ nhân tạo (AI) trở thành công cụ, người trợ lý rất thông thái giúp GV giảm tải những công việc hành chính, lên được chương trình phù hợp với năng lực của từng cá nhân, giúp GV cung cấp và tổng hợp kiến thức cho bài giảng rất nhanh; kiểm tra, đánh giá mức độ nắm hiểu bài của HS,...

Với HS, SV ngày nay, nhờ sự phong phú của tài nguyên trên internet, trẻ em không cần một GV để tìm thông tin. Bất kỳ đứa trẻ nào cũng có thể tìm thấy lượng lớn thông tin chất lượng cao rất nhanh thông qua Google, mạng xã hội. Mặc dù kiến thức vẫn quan trọng, nhưng không còn là “hàng hiếm” như trước đây, bởi rất nhiều thông tin có sẵn miễn phí. Chính vì vậy, câu hỏi đặt ra rằng: dường như vai trò của nhà giáo không còn quan trọng.

Trên thực tế, nền giáo dục của chúng ta đang chuyển hướng, nhà giáo hiện không còn đóng vai trò là trung tâm của tri thức. Tuy nhiên, nhà giáo lại thực hiện rất nhiều vai trò, không đơn thuần là “người dạy chữ” mà phải biến mình trở thành nhà giáo dục, người dẫn đường, người truyền cảm hứng, động lực.

2.2. Thực trạng đào tạo GV trong kỷ nguyên mới

Theo dự báo của các chuyên gia, dưới tác động của những đột phá về công nghệ từ cuộc CMCN 4.0, trong tương lai không xa, nhiều lao động trong các ngành, nghề của Việt Nam có thể sẽ thất nghiệp, trong đó bao gồm cả đội ngũ lao động trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo. CMCN 4.0 với xu hướng phát triển dựa trên nền tảng tích hợp cao độ của hệ thống kết nối số hóa, vật lý, sinh học với trung tâm. Sự phát triển của trí tuệ nhân tạo, internet kết nối vạn vật, Robot, công nghệ Nano, công nghệ sinh học... đang làm thay đổi căn bản nền sản xuất của thế giới, tạo ra nhiều cơ hội rất lớn nhưng cũng đặt ra không ít thách thức cho mỗi quốc gia. Xu thế này cũng tác động đến Việt Nam trên mọi lĩnh vực, khía cạnh khác nhau của đời sống xã hội. GV là một trong những đối tượng chịu sự tác động mạnh mẽ và trực tiếp từ cuộc cách mạng này.

Nhân tố quyết định việc vận dụng và phát triển khoa học và công nghệ 4.0 không phải là nguồn lực tài chính, hệ thống máy móc thiết bị, lại càng không phải điều kiện tự nhiên, lịch sử văn hóa mà là nguồn lực con người và thể chế. Theo đó, đầu tàu chính là nguồn nhân lực giáo dục, vừa giữ vai trò định hướng, vừa giữ vai trò động lực thúc đẩy xây dựng và phát triển khoa học công nghệ và công nghiệp quốc gia. Nếu nguồn nhân lực giáo dục, cụ thể là thế hệ GV trẻ không tích cực, chủ động, tận dụng và nắm bắt thì cơ hội sẽ vụt mất, sẽ đứng trước nguy cơ tụt hậu.

Thực tế đã chỉ ra, dù đã đóng góp vào sự phát triển của đất nước, nhưng trên bình diện chung, đội ngũ GV Việt Nam vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu xây dựng và phát triển đất nước trong kỷ nguyên số. Việt Nam đang thiếu hụt các nhà khoa học, chuyên gia trình độ cao, đội ngũ quản lý, nhà kinh doanh giỏi, công nhân lành nghề trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội.

Sự chuyển đổi từ nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung, hành chính, quan liêu, bao cấp sang nền kinh tế thị trường có sự điều tiết của Nhà nước đã, đang tạo nên những thách thức không nhỏ đối với nguồn nhân lực giáo dục Việt Nam. Minh chứng là thị trường đào tạo ngày càng có sự cạnh tranh gay gắt không chỉ giữa các trường với nhau mà còn có sự cạnh tranh với chính những đơn vị sử dụng lao động. Xu hướng «chảy máu chất xám» ngày càng diễn ra mạnh mẽ và gia tăng trong nền giáo dục hiện đại, nhất là khi sự phân hóa thị trường lao động diễn ra trên toàn cầu, sự cạnh tranh về nguồn lao động chất lượng cao diễn ra trên phạm vi xuyên quốc gia.

Sự thay đổi mang tính hiện đại của nền giáo dục Việt Nam trong kỷ nguyên số cũng đòi hỏi đội ngũ giảng viên, GV phải thay đổi để bắt kịp xu thế, nếu không thay đổi sẽ bị tụt hậu và có nguy cơ thất nghiệp. Với kỷ nguyên số, người học sẽ thay đổi, SV và học viên các trường đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp có quyền nhiều hơn trong chia sẻ thông tin cá nhân trên mạng xã hội, người học cảm nhận được cuộc sống nhanh hơn, liên tưởng nhanh hơn giữa kiến thức hàn lâm với thực tiễn cuộc sống. Không những thế, người học cũng dễ dàng truy cập vào kho dữ liệu khổng lồ, các thông tin được mở rộng, có cơ hội tương tác, kết nối không chỉ với giảng viên mà còn tương tác với các chuyên gia trong và ngoài nước, việc người học tiếp cận với các học giả nổi tiếng ngày càng dễ dàng hơn thông qua một cái nhấp chuột trên mạng xã hội.

Mặt khác, công tác quản lý nhà nước, quy hoạch, kế hoạch định hướng phát triển nguồn nhân lực của các ngành, nhất là nguồn nhân lực giáo dục hiện nay vẫn còn rời rạc, manh mún và thiếu đồng bộ. Công tác dự báo nhu cầu nguồn nhân lực dài hạn cho phát triển kinh tế - xã hội cũng hạn chế; cơ cấu đào tạo theo ngành, nghề, trình độ đào tạo không được quy hoạch lâu dài. Các cơ sở đào tạo không đủ thông tin về cung - cầu lao động nên việc xây dựng ngành, nghề, chỉ tiêu và trình độ đào tạo hàng năm không sát thực tế. Bên cạnh đó, việc sử dụng lao động chưa thực hiện theo nguyên tắc đúng người, đúng việc, đúng chuyên môn. Trong khi đó, chế độ đãi ngộ lao động, nhất là lao động trình độ cao hiện nay cũng chưa tương xứng với tay nghề và sức sáng tạo của họ.

Tóm lại, trong kỷ nguyên số, mọi thứ sẽ thay đổi, kiến thức giáo dục trở nên vô tận, chính vì vậy, nhân lực giáo dục (gồm cả các giảng viên, GV, cán bộ quản lý giáo dục) thời công nghệ 4.0 phải không ngừng học hỏi, đổi mới để nâng cao, bổ sung kiến thức; Phải là người hướng dẫn, định hướng, trao đổi nhiều hơn với người học, theo dõi, giám sát cũng như chịu trách nhiệm về tiến bộ của người học, biết quan tâm nhu cầu thực sự của người học, biết tạo động lực và hỗ trợ người học đi tìm tri thức phù hợp cho bản thân.

2.3. Một số đề xuất để đào tạo GV trong kỷ nguyên mới

Kỷ nguyên mới - “kỷ nguyên vươn mình của dân tộc” mở ra những cơ hội và thách thức chưa từng có đối với giáo dục. Sự phát triển như vũ bão của khoa học công nghệ, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo và tự động hóa, đang định hình lại cách con người học tập, làm

việc và sống. Trong bối cảnh ấy, giáo dục được kì vọng không chỉ dạy tri thức mà còn chuẩn bị cho con người những kĩ năng để đối mặt với tương lai đầy biến động. Với vai trò là người dẫn dắt quá trình học tập, GV là trung tâm của sự chuyển đổi “vươn mình”. Tuy nhiên, hệ thống đào tạo GV hiện nay vẫn còn nhiều bất cập, chưa theo kịp sự thay đổi của xã hội và nhu cầu của người học. Vì thế, đổi mới đào tạo GV không chỉ là nhiệm vụ cấp thiết mà còn là yếu tố quyết định thành công của nền giáo dục trong bối cảnh hiện nay. Để thay đổi một cách căn bản, chúng ta cần bàn luận một cách sâu sắc về những thành tố cốt lõi của việc học-đề-day.

Trong thời đại ngày nay, giáo dục không còn là công việc đơn lẻ giữa GV và HS, mà là sự hợp tác của nhiều thành phần trong một cộng đồng học tập. Cộng đồng này bao gồm giảng viên, SV sư phạm, nhà trường, gia đình và các tổ chức xã hội.

Để xây dựng cộng đồng học tập vững mạnh, các trường sư phạm cần khuyến khích sự hợp tác và đối thoại giữa các bên. SV sư phạm không chỉ học từ giảng viên mà còn từ bạn bè, từ thực tế giảng dạy tại trường phổ thông, và từ chính những thử thách mà nghề giáo đặt ra.

Các cuộc hội thảo, diễn đàn trao đổi kinh nghiệm và dự án học tập chung cần được đưa vào chương trình đào tạo để tạo cơ hội cho SV phát triển kĩ năng làm việc nhóm, giải quyết vấn đề và tư duy sáng tạo.

Trong cộng đồng học tập, mọi người đều là người học. GV không chỉ là người truyền đạt kiến thức mà còn là người học suốt đời. Chỉ khi GV luôn mở lòng học hỏi, họ mới có thể truyền cảm hứng cho HS và thích nghi với những thay đổi không ngừng của xã hội.

GV thời đại mới không chỉ dừng lại ở việc giỏi chuyên môn. Tầm nhìn là yếu tố không thể thiếu trong việc đào tạo GV. Một chương trình đào tạo GV hiệu quả cần bắt đầu bằng việc xác định rõ ràng mục tiêu và giá trị cốt lõi mà người GV cần đạt được. GV thời đại mới không chỉ dừng lại ở việc giỏi chuyên môn mà còn cần có một số năng lực sau: Một là năng lực dẫn dắt người học. Thay vì truyền thụ tri thức một chiều, GV phải trở thành người hướng dẫn, tạo điều kiện để HS tự khám phá và xây dựng kiến thức của riêng mình. Hai là năng lực kết nối tri thức với cuộc sống. GV phải biết cách lồng ghép kiến thức hàn lâm với các vấn đề thực tế, giúp HS nhận ra ý nghĩa của những gì mình học. Ba là năng lực thích nghi và đổi mới. Thế giới thay đổi từng ngày, GV cần có khả năng thích ứng với các phương pháp giảng dạy, công nghệ mới và những nhu cầu đa dạng của

người học.

Tầm nhìn cần được thể hiện rõ ràng trong chương trình đào tạo GV, thông qua các khóa học, bài tập và dự án giúp SV sư phạm hình thành cũng như thực hành phát triển các kĩ năng trên.

Đổi mới từ tư duy đến hành động và vai trò của các trường sư phạm. Để đưa những yếu tố trên vào thực tiễn, các trường sư phạm cần thực hiện một cuộc cách mạng toàn diện trong phương pháp giảng dạy và thiết kế chương trình đào tạo. Một số bước đi cụ thể có thể kể đến là: Một là, xây dựng các chương trình học tích hợp, kết nối lý thuyết với thực tiễn. Hai là, áp dụng các phương pháp giảng dạy tiên tiến như học tập dựa trên dự án, học tập trải nghiệm và học tập cộng tác. Ba là, tăng cường sự hợp tác với các tổ chức giáo dục quốc tế để học hỏi kinh nghiệm và cập nhật những xu hướng mới nhất trong đào tạo GV.

3. Kết luận

Hành trình của sự chuyển mình, đổi mới đào tạo GV không chỉ là nhiệm vụ của các trường sư phạm mà là trách nhiệm của cả xã hội. Để có những người GV giỏi, chúng ta cần một hệ thống đào tạo chuyên nghiệp, linh hoạt và luôn hướng tới tương lai. Trong hành trình này, điều quan trọng nhất là giữ vững giá trị cốt lõi của nghề giáo như niềm đam mê tri thức, tinh thần công hiến và khát vọng truyền cảm hứng cho thế hệ trẻ. Chỉ khi GV được trang bị đầy đủ kiến thức, kĩ năng và công cụ, họ mới có thể thắp sáng những ước mơ, biến mọi lớp học thành môi trường học tập ý nghĩa và dẫn dắt HS bước vào tương lai.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Hồng Minh, *Cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và những vấn đề đặt ra đối với hệ thống giáo dục nghề nghiệp*, <https://tapchilaodongxahoi.vn/cuoc-cach-mang-cong-nghiep-40-va-nhung-van-de-dat-ra-doi-voi-he-thong-giao-duc-nghe-nghiep-1305754.html>;

2. Hương sáng (2024), *Đào tạo GV trong kỉ nguyên mới và 5 thành tố «chìa khóa»*, <https://giaoduc.net.vn/dao-tao-giao-vien-trong-ki-nguyen-moi-va-5-thanh-to-chia-khoa-post247523.gd>;

3. Nguyệt Anh (2024), *Kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình mở ra nhiều cơ hội cho nhà giáo*, <https://baoquocte.vn/ky-nguyen-moi-ky-nguyen-vuon-minh-mo-ra-nhieu-co-hoi-cho-nha-giao-294274.html>;

4. Nguyễn Hoa Trà (2024), *Vị thế của người thầy trong kỉ nguyên mới*,

<https://www.nguoiduatin.vn/vi-the-cua-nguoi-thay-trong-ky-nguyen-moi-204241119113748479>.